יציאות השבת פרק ראשון שבת

כ.

ובגבולין. צריך להבעיר מדורתן מבעוד יום כדי שתאחוז האש ברובו: **ר' יהודה אומר.** אם היתה מדורת פחמין אין צריך להאחיז בהן האור אלא כל שהוא והיא דולקת והולכת ואין דרכה להיות כבה והולכת וא"ל לחתות בהן: **גמ' כן דרוסאי.** לסעיס היה ומכשל ביישולו שלם: **איתמר נמי.** דמתכל כן דרוסאי משום ביישולו: **כל שהוא.** מכשל ביה ישראל כמאכל כן דרוסאי שוב אין בגמרו משום ביישולי נכרים: **גרוף.** מן הגחלים במגריפה שקורין ווידילי: **קטוס.** מפזרים אפר מלמעלה כדי להפיג חומו שלא יוסיף הבל בשבת וזה מכשיל שהוא כמאכל כן דרוסאי לא חייש: אם מתכשל והולך בשבת: **דגבי תנור.** שהכירות מדבקים בדופני התנור סביב הילכך מבעיא ליה הי קרי מתחתן הגך פניס דגבי דופני התנור או פניס הפונים למטה לתלג התנור לגד האור: **מדובקים בתנור.** ומומרלא היא דפניס שבלפי האור ממהרין לקרום: **כתם מנתם.** ואם פוחתם פי התנור עייל ביה זיקא וקשי ליה: **הכא לא מנתם.** דכתיב (שמות יב) על ראשו ועל קרבו ואי מגלי ליה לא קשי ליה זיקא הלכך אי לא דזריזין הן אסור: **אכרים ופדרים הוא דאסא.** להתיר את הקטיגין כל הלילה אבל מדורת בית המוקד שאינה צורך גבוה אלא צורך בהמים לא הותרה. וסמוך לאפיכה היינו טעמא דלא גזור משום דבהמים זריזין הם שכולם היו בני תורה ומחדדים ונזכרים ולא אתו לאתויי משתתשך: **כל אחד ואחד.** כל עץ ועץ ולא תימא כיון שאחזה ברוב מנין העצים: **ושמואל אמר.** כדי שלא צריך לומר הכא עצים דקים וגיתם מתמיהן להבעיר את אלו: **פני ר' חייא.** נפ' במה מדליקין לגבי מנורה להעלות נר תמיד[1] שהרא שלהבת עולה מאליה אלמא בכי האי גוונא הוא הדלקה משום ר"י הלוי. וקשה לי מדא דרמי בר חמא קתני לה התם ועוד דלאו מתניתא היא אלא הוא אמר לה בפירוש דמתני' אחריתי. ומאר רבותינו תנו לה לענין מדורה ואני מצאתי אותה בת"כ[2] לגבי מנורה: **עץ יחידי.** כעין לוקח"ם שלנו: **רוב עציו.** שיכנס האור בתוך עציו עד רובו: **רוב היקפו.** מבחוץ: **כתאי.** רוב עציו או רוב היקפו: **שיעתם.** רוב עציו: **כ' לדדיו.** רוב היקפו: **זכר לדבר.** דשוב הולך ודולק: **שני קנותיו אכלה האש.** בידוע שחוכו נחר והלכה לתה שלו ונעשה יבש: **נחר.** פסקה לתה שלה ויבש כמו נחר גרוגי (מהלים קטו) וכן חרה מני חורב (שיר ג): **והאש.** בשריפת יהוקים המגילה כתיב: **אחוונא.** ערבה: **נאחוז.** כל העצים נדלקין זה מזה הקטן מדליק הגדול: **אין צריכין רוב.** להניח את האור ברובן מע"ש אלא מאחיז בהן אור מבעוד יום לפי שאין כבין והולכים אלא דולקים והולכים: **צריכים רוב.** לפי שאין שלהבת יכול ליכנס ביניהם: **גרעינין.** של תמרה אם עשה מהם מדורה לכשיכבו אין צריכין רוב: **נתנן בחותלות.** כלים שעושין מלובנין ונתן הכלי אלא במדורה צריכין רוב לפי שלבורין יחד ואין השלהבת יכולה להכנס בהן: **קנים מבדרן.** לכאן ולכאן ואחת מהן היוצאת לא תמצא את חברתה לבערה הלכך כי לא אגדן צריכי רוב אבל אגדן לא מבדרן ואין צריכין רוב וכן גרעינין:

ר' יהודה אומר. אם היתה מדורת פחמין אין צריך להאחיז בהן האור אלא כל שהוא והיא דולקת והולכת דאין דרכה להיות כבה והולכת וא"ל לחתות בהן: **גמ' כן דרוסאי.** לסעיס היה ומכשל ביישולו שלם: **איתמר נמי.** דמתכל כן דרוסאי משום ביישולו: **כל שהוא.** מכשל ביה ישראל כמאכל כן דרוסאי שוב אין בגמרו משום ביישולי נכרים: **גרוף.** מן הגחלים במגריפה שקורין ווידילי: **קטוס.** מפזרים אפר מלמעלה כדי להפיג חומו שלא יוסיף הבל בשבת וזה מכשיל שהוא כמאכל כן דרוסאי לא חייש: אם מתכשל והולך בשבת: **דגבי תנור.** שהכירות מדבקים בדופני התנור פניה הילכך מבעיא ליה הי קרי מתחתן הגך פניס דגבי דופני התנור או פניס הפונים למטה לתלג התנור לגד האור: **מדובקים בתנור.** ומומרלא היא דפניס שבלפי האור ממהרין לקרום: **כתם מנתם.** ואם פוחתם פי התנור עייל ביה זיקא וקשי ליה: **הכא לא מנתם.** דכתיב (שמות יב) על ראשו ועל קרבו ואי מגלי ליה לא קשי ליה זיקא הלכך אי לא דזריזין הן אסור: **אכרים ופדרים הוא דאסא.** להתיר את הקטיגין כל הלילה אבל מדורת בית המוקד שאינה צורך גבוה אלא צורך בהמים לא הותרה. וסמוך לאפיכה היינו טעמא דלא גזור משום דבהמים זריזין הם שכולם היו בני תורה ומחדדים ונזכרים ולא אתו לאתויי משתתשך: **כל אחד ואחד.** כל עץ ועץ ולא תימא כיון שאחזה ברוב מנין העצים: **ושמואל אמר.** כדי שלא צריך לומר הכא עצים דקים וגיתם מתמיהן להבעיר את אלו: **פני ר' חייא.** נפ' במה מדליקין לגבי מנורה להעלות נר תמיד[1] שהרא שלהבת עולה מאליה אלמא בכי האי גוונא הוא הדלקה משום ר"י הלוי. וקשה לי מדא דרמי בר חמא קתני לה התם ועוד דלאו מתניתא היא אלא הוא אמר לה בפירוש דמתני' אחריתי. ומאר רבותינו תנו לה לענין מדורה ואני מצאתי אותה בת"כ[2] לגבי מנורה: **עץ יחידי.** כעין לוקח"ם שלנו: **רוב עציו.** שיכנס האור בתוך עציו עד רובו: **רוב היקפו.** מבחוץ: **כתאי.** רוב עציו או רוב היקפו: **שיעתם.** רוב עציו: **כ' לדדיו.** רוב היקפו: **זכר לדבר.** דשוב הולך ודולק: **שני קנותיו אכלה האש.** בידוע שחוכו נחר והלכה לתה שלו ונעשה יבש: **נחר.** פסקה לתה שלה ויבש כמו נחר גרוגי (מהלים קטו) וכן חרה מני חורב (שיר ג): **והאש.** בשריפת יהוקים המגילה כתיב: **אחוונא.** ערבה: **נאחוז.** כל העצים נדלקין זה מזה הקטן מדליק הגדול: **אין צריכין רוב.** להניח את האור ברובן מע"ש אלא מאחיז בהן אור מבעוד יום לפי שאין כבין והולכים אלא דולקים והולכים: **צריכים רוב.** לפי שאין שלהבת יכול ליכנס ביניהם: **גרעינין.** של תמרה אם עשה מהם מדורה לכשיכבו אין צריכין רוב: **נתנן בחותלות.** כלים שעושין מלובנין ונתן הכלי אלא במדורה צריכין רוב לפי שלבורין יחד ואין השלהבת יכולה להכנס בהן: **קנים מבדרן.** לכאן ולכאן ואחת מהן היוצאת לא תמצא את חברתה לבערה הלכך כי לא אגדן צריכי רוב אבל אגדן לא מבדרן ואין צריכין רוב וכן גרעינין:

ובגבולין כדי שתאחוז האור ברובו ר' יהודה אומר *בפחמין כל שהוא: **גמ'** וכמה א"ר אלעזר אמר רב [2]כדי שיצולו מבעו"י כמאכל בן דרוסאי איתמר נמי [3]אמר רב אסי א"ר יוחנן [4]כל שהוא כמאכל בן דרוסאי אין בו משום בישולי נברים [5]תניא חנניא אומר כל שהוא כמאכל בן דרוסאי מותר להשהותו ע"ג כירה ואע"פ שאין גרופה וקטומה: אין נותנין את הפת כו': איבעיא להו תחתון האיך דגבי תנור או דילמא תחתון האיך דגבי האור ת"ש ר"א אומר [7]כדי שיקרמו פניה המדובקין בתנור: [8]משלשלין את הפסח: מ"ט [9]משום דבני חבורה זריזין הן הא לאו הכי לא והאמר [10]מר גדיא בין שריק בין לא שריק שפיר דמי התם מינתח [11]הכא לא מינתח: [12]ומאחזיון את האור וכו': מנהני מילי אמר רב הונא [13]לא תבערו אש בכל מושבותיכם בכל מושבותיכם אי אתה מבעיר *אבל אתה מבעיר במדורת בית המוקד מתקיף לה רב חסדא אי הכי אפילו בשבת נמי אלא אמר רב חסדא קרא כי אתא למישרי אברים ופדרים הוא דאתא [15]וכהנים זריזין הן: ובגבולין כדי שתאחוז כו': מאי רובן אמר רב רוב כל אחד ואחד ושמואל אמר כדי שלא יאמרו הבא עצים ונניח תחתיהן תנא רב חייא לסיועיה לשמואל [16]כדי שתהא שלהבת עולה מאיליה ולא שתהא שלהבת עולה ע"י דבר אחר עץ יחידי רב אמר רוב עביו ואמרי לה ברוב היקפו *אמר רב פפא הלכך [18]בעינן רוב עביו ובעינן רוב היקפו כתנאי ר' חייא אמר [19] כדי שישחת העץ ממלאכת האומן רבי יהודה בן בתירא אומר כדי שתאחז האש משני צדדין ואע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר [2]את שני קצותיו אכלה האש ותוכו נחר היצלה למלאכה: [3]והאח לפניו מבערת מאי אח אמר רב אחוונא ושמואל אמר עצים שנדלקו באחוונא ההוא דאמר להו מאן בעי אחוונא אשתכח ערבתא א"ר הונא קנים אין צריכין רוב אגדן צריכין רוב גרעינין אין צריכין רוב נתנן בחותלות צריכין רוב מתקיף לה רב חסדא אדרבה איפכא מסתברא קנים מבדרן אגדן לא מבדרן גרעינין מבדרן נתנן בחותלות לא מבדרן איתמר נמי אמר

איבעיא להו תחתון האיך דגבי תנור. ולפ"ה דפי' לגבי האור ממהר לקרום ומיבעיא ליה אם תחתון דקאמר ר' אליעזר דגבי תנור והא דקאמרי רבנן עד שיקרמו פניה אחת מפניה ואפילו בעלינן סגי ואם תחתון דקאמר ר"א היאך דגבי האור אם כן הא דקאמרי רבנן עד שיקרמו פניה היינו כל פניה מא שמע ר' אליעזר כו' ופופטנו דר"א לאומר' ומיהו בירושלמי משמע דלהקל נא דקאמר התם ומודה ר"א בלחם הפנים שאין קרוי לחם עד שיקרמו פניו בתנור משמע דהכא סגי בקרימה כל דהו אבל בלחם הפנים בעינן קרימה מעלית. ריב"ל[4]:

למשרי אברים ופדרים. ולא"ת אי אברים ופדרים דחול כדפ"ה הא אמר בפרק [במה מדליקין] (דף כד:) עולת שבת בשבתו ולא עולת חול בשבת ואי אברים ופדרים דשבת ואשמועינן מבכל מושבותיכם דלע"ג דמלותן כל הלילי ואפשר להקטיקן כמולאי שבת אפ"ה דמי שבת הא מעולת שבת נפק מדממעטי עולת חול דהייטו ע"כ אברים ופדרים דחול דשמיטה וזריק' עבר זמנו בשקיעת החמה אל"כ אברים ופדרים דשבת קרבים בשבת וי"ל דאתי למשרי אברים ופדרים דחול כשמעלה בהן האור מבעוד יום והא דקאמר ולא עולת אברים ופדרי' דחול בשבת היינו דוקא בשלא משלה בהן האור וכן הא דאמר בפרק טרף בקלפי (יומא דף מו. ושם) אברי [2]חול שנתותרו עושה להן מערכה בפני עצמן וסולדן אפי' בשבת ואפי' לרב הונא דפליג התם היינו דאמר דאין עושה להן מערכה בפני עצמן אבל ד"ה דסולדן על המערכה גדולה היינו כשמעלה בהן האור כדמוכח התם והא דקאמר התם לחד לישנא דדוקא בפסולין אי משלה בהן האור אין אי לא לא אמו משום דבברים לא בעינן משלה בהן האור אלא ה"ק דדוקא בפסולים אלטריך לאשמעינן במשלה בהן האור אבל בכשרים לא אלטריך לאשמעי' וריב"ל מסתפק בשאר קרבנות כשמעלה בהן האור אם נעשו כלחמו של מזבח למשריגהו בשבת אי לא דדילמא דוקא בתמיד מהני האי טעמא משום דשם תמיד דומה שבת וקשה דהתם מפיק ליה ביומא מבמועדו ואפי' בשבת והכא מפיק ליה מבמושבותיכם ונראה דעיקר דרשא מבמושבותיכם והתם נקט במועדו ואפי' בשבת אגב דבעי למנקט במועדו ואפי' בטומאה

ועי"ק והא במושבותיכם אלטריך לשריפת בת כהן אלא דמיא שבת כדדרשי' פ"ק דיומא (דף ו: ושם) ופרק אחד דיני ממונות (סנהדרין לה:) נאמר כאן במושבותיכם כו' אף מושבות האמור כאן כו' וי"ל דהכא מכם דרש מדכתי' מושבותיכם ולא כתיב [3]מושבות והא דדרשי' בפ"ק דקדושין (דף ז. ושם) מושבות דכתב רחמנא בני שבת ל"ל וקאמר דסד"א הואיל ובעינן מועדות כתיב תבעי קדוש ב"ד כמועדות קמ"ל לא אלא תבערו אם בכל מושבותיכם דרש הקונטרס דהכא לא כתיבא בעינן דמועדות ואלטריך לה נמי כדדרשי הכא אלא מושבותיכם דכתי' בתמור (ויקרא כג) דהכא כתיב בעינא דמועדות[4]: **כדי** שתהא שלהבת עולה מאיליה. אלמא במקום שהקפיד הכתוב שלא יכנה סגי שתהא שלהבת עולה מאליה ואין צריך שתהא הפמילה שורפת כרובה: **עד** שישחת ממלאכת האומן. אבל למ"ד משתאמת האור מסגי לדדין אינו נשחת בהכי ממלאכת האומן ואע"ג דכתיב את שני קצותיו אכלה האש היינו לגבי עץ הנפן אבל שאר עצים אין נשחתין כ"כ במהרה ממלאכת האומן:

הדרן עלך יציאות השבת

מסורת הש"ס

א) ע"ז נח., כ) לקמן לו., ג) [עירובין קג. פסחים סה.], ד) [לעיל יח:], ה) [לקמן קיד: עירובין קג. פסחים נט: סה. פח. ביצה יח. כ"ב ל. חולין קנג: דפוס לה.], ו) לקמן כח., ז) [שמות מז], ח) [תמור פרשה יג], ט) [תוי' תוספות לקמן ע. ד"ה הכעבה], י) [ומ"ש מוס' קידושין ל. ד"ה והרי שבת].

תורה אור השלם

1 לא תבערו אש בכל משבתיכם ביום השבת:
שמות לה ג
2 הנה לאש נתן לאכלה את שני קצותיו אכלה האש ותרבו נחר הי'צלח למלאכה: יחזקאל טו ד
3 והמלך יושב בית החרף בחדש הרביעי האח בערה לפניו מבערה:
ירמיהו לו כב

הגהות הב"ח

(א) גמ' ר' חייא אמר עד שישחת כשן ממלאכת:

גליון הש"ס

גמ' אבל אתה מבעיר במדורת בית המוקד. עי' יומא דף סו ע"ב תוס' ד"ה ואחת: **שם אמר ר' אאא** הלכך בעינן רוב עביו. תולין דף עו ע"ב וכעין זה פוסק דף מ ע"א ותולין דף סה ע"ב:

מוסף רש"י

בן דרוסאי. לסעיס היה (ערו' כח.), **בני חבורה.** הנמנין על הסעדה, זריזין הן. דכל הטוסקים בקדשים זריזים וחכמים, הלכך לא שיש רגיס ומזרזים זה את זה (פסחים פה.). **ובהנים** זריזין הן. נקיאין הן בכל, דכתיב בהן (בדברים לג) יורו משפטיך ליעקב (לקמן קיד:) אי: דכיון שנכנס לבגדיה בידוע שלמדיהו הלכות קודש (ערובין שם).

עין משפט נר מצוה

קנו א מיי' פ"ג מהל' שבת הלכה יט טור וש"ע או"ח סי' רנה סעיף (ח) כ: קנז ב מיי' פ"ג מהלכות שבת הלכה טו טור ש"ע או"ח סימן רנד סעיף כ:
קנח ג (מיי' פי"ו מהל' מ"ל) טור וש"ע יו"ד סי' קיג סעיף מ:
קנט ד מיי' פ"ג מהל' שבת הלכה יח סמג לאוין סה טור ש"ע או"ח סימן רנד סעיף ה:
קס ה ו מיי' שם הלכה טו:
קסא ז מיי' שם הל' כ:
קסב ח ט מיי' שם הל' יט סמג שם טור ש"ע או"ח סימן רנט סעיף ג:

לעזי רש"י

ווידיל"י (ודי"ל). עצה. צוק"ש (צוקי"ש). גדמי-עץ.

רבינו חננאל

כמאכל בן דרוסאי וכל שהוא כמאכל בן דרוסאי מותר לשהותו ע"ג כירה אע"פ שאינה גרופה ולא קטומה. תחתון של פת. אוקימנא קרומת פנים המדובקים בתנור, וכיון שקרמו פניה מיתר לשהותה. והכין מפרשא בפ' דלקמן בכירה (דף) משלשלין את הפסח לתנור עם חשכה. אוקימנא משום דבני חבורה זריזין הן הא שאר בני אדם לא. ואי גדיא הוא מינתח הוא, כלומר אינו שלם אלא מנותח איברים, כיון דקשי ליה זיקא לא מגלי ליה, הלכך לא אתי לתחויי בגחלים, בין שריק התנור בין לא שריק התנור שרי. אברי דבדחא, שריק שרי, לא שריק, רב ירמיה מדפתי אסר ורב אשי שרי, וקי"ל כותיה. בשורא אגומרי אסיר אלא א"כ נצלה כל צרכן. קרא חייא בתנור, רבינא שרי. ומחיוין את האור במדורת בית המוקד, משום דכהנים זריזין הם. וקרא לאברים ופדרים הוא דאתא דכתיב לא תבערו אש בכל מושבותיכם, בכל מושבותיכם אינכם מבערים אבל אתם מבערים לאברים ופדרים. ובגבולין כדי שיצית האור ברובו. רב אמר רוב כל עץ ועץ. ושמואל אמר כדי שאין צריכין להביא אחרים תחתיהן כדי שידליקם. והלכתא כשמואל דתני ר' חייא לסיועיה שתהא שלהבת עולה מאיליה ולא על ידי דבר אחר. עץ יחידי. אסיקנא בעינן רוב עביו ורוב היקפו. ואת האח לפניו מבערת. רב אמר אחוואנא. פי' עצי ערבה.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com